

INSON O'ZGARSA - JAMIYAT O'ZGARADI

ЎЗБЕКИСТОН «МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ» ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИНING ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТАСИ

milliy tiklanish

№ 5 (1107) 2021 йил 10 февраль, чоршанба

1995 йил 10 июндан чиқа бошлаган

www.mf.uz / gazeta@mf.uz / mtiklanish@mail.ru

АЛИШЕР НАВОИЙНИНГ ТАВАЛЛУД КУНИ КЕНГ НИШОНЛАНДИ

«МИЛЛИЙ ТАРБИЯ КОДЕКСИ»НИ ЯРАТА ОЛАМИЗМИ?

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ ЭСКИЧА ДУНЁҚАРАШ БИЛАН ҚУРИБ БЎЛМАЙДИ

Олам аҳли билингизким, иш эмас душманлиғ, Ёр ўлунг бир-бирингизгаким, эрур ёрлиғ иш...

3-бет

УЧИНЧИ ЖАСОРАТ ОСТОНАСИ

ЁКИ БИРГИНА «ЧОКАРДИЗА» ВА «ШОҲИ ЗИНДА»ДА ҚИРҚ БЕШ МИНГДАН ЗИЁД АВЛИЁЛАР ҚАБРИ БОРЛИГИ НИМАЛАРДАН ДАЛОЛАТ БЕРИШИ ТЎҒРИСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР

4 с.

«Уйма-уй» – халқчил лойиҳа

5 – Менинг олдимга ҳадеб «нима ёрдам керак?» деб сўраб келиб-кетадиганлардан тўйдим, сизлар ҳам шундай қилсангиз, яхшиси, дардимни айтмай қўя қолай...

Неологизмлардан нега қўрқаямиз?

8 Аравани қайта кашф этаман, деб халқ учун тушунарли расмий тил яратмайлик.

7 «Алишер Навоий» халқаро журнали таъсис этилди

ДАВЛАТ ДАСТУРИНИНГ ЎЗИГА ХОСЛИГИ НИМАДА?

Давлатимиз раҳбарининг 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили»да амалга оширишга оид Давлат дастури тўғрисидаги Фармони имзоланди. Эътиборли жиҳати шуки, Давлат дастури жами 273 банддан иборат бўлиб, биринчи – давлат бошқаруви йўналиши – 19 та, иккинчи – суд-ҳуқуқ йўналиши – 18 та, учинчи – иқтисодий йўналиши 113 та, тўртинчи – ижтимоий соҳа йўналиши 93 та, бешинчи – ташқи сиёсат ва хавфсизлик йўналиши 30 та бандни ташкил этади. Таҳлиллар шуну кўрсатмоқдаки, Давлат дастурининг 69 бандида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлаш, 14 бандда аниқ қонун лойиҳалари, 13 бандда – Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорлари, 3 бандда эса, Президент фармонлари лойиҳалари, шунингдек, 14 бандда – Вазирлар Маҳкамаси қарорлари лойиҳалари тайёрлаш белгиланган. Умуман олганда, Давлат дастури доирасида 113 та қонунчилик ҳужжатларини тайёрлаш кўзда тутилмоқда. *Давоми 6-бетда*

БИЗ УЧУН САЙЛОВЧИ ИШОНЧИ ВА ЮРТДОШЛАРИМИЗ РОЗИЛИГИ ЭНГ ОЛИЙ МУКОФОТ

2 с.

СИФАТ МАСАЛАСИМИ ЁКИ

МОНОПОЛИЯ?

5 с.

✓ Қисқа давр ораллигида Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги имижи ва мақоми ҳам ўзгарди. Хусусан, кейинги тўрт йилда Ўзбекистон нафақат халқаро ҳужжатларнинг бажарувчисига, балки яратувчисига ҳам айланди.

Улуғ шоир таваллуд куни кенг нишонланди

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий боғидаги Адиблар хиёбони доимо адабиёт мухлислари билан гавжум. 9 февраль куни ушбу муаззам маскан шеърят ихлосмандлари, кенг жамоатчилик вакиллари, ёзувчи ва шоирлар, адабиётшунослар, талаба-ёшлар билан янада гавжумлашди.

Улуғ мутафаккир шоир бобомиз таваллудининг 580 йиллигига бағишланган тантанали тадбир саҳардан одамларни ўзига чорлади. Маънавиятга, илм-фанга, маърифат ва адабиётга, китобхонликка кўрсатилаётган эътибор Алишер Навоий меросини ўрганиш, уни халққа янада яқинлаштиришдек эзгу ташаббусларда ҳам ўз ифодасини топаётди. Эрталабданок табаррук бу масканда шеърхонлик, газалхонлик, адабий суҳбатлар, гурунглр авж олди.

Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси раиси, халқ шоири Сирожиддин Саййид мамлакатимизда кейинги йилларда Алишер Навоий меросини ўрганиш янада кенгроқ қулоч ёйганини таъкидлади. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан шоирнинг 580 йиллик қадриятлар тарбияси тушунилиши, улар халқимизнинг неча минг йиллик ҳаётий тушунча ва қадриятларига асосланган бўлмоғи кераклигига оид даъватлари тўғрисида сўзлади.

Ўрин эгаллаши, шубҳасиздир. Тантанали тадбирда Афғонистон Ислон Республикасининг мамлакатимиздаги Фавкуллода ва мухтор элчиси Аҳмад Халид Элмий Алишер Навоий ўзининг ўлмас асарлари, уларда тараннум этилган эзгу гоғлар билан наинки ўзбек халқи, балки бутун дунё халқларига тааллуқли бўлган беназир шоир, улуғ мутафаккир эканини таъкидлади. Аини пайтда бутун дунёда бўлгани каби Афғонистонда ҳам Алишер Навоийнинг адабий меросини ўрганиш, унинг ижодини янада кўпроқ тарғиб этиш, даҳонинг хотирасига эҳтиром кўрсатиш борасида кўплаб амалий ишлар ҳаётга қийинлаштирилган эътиборлидир.

Алишер Навоий номидаги Ўзбек тили ва адабиёти университетининг ректори, навоийшунос олим Шухрат Сирожидинов, ёзувчилар уюшмаси аъзоси, таржимон, профессор Хуррам Раҳимов, Ўзбекистон халқ шоири Маҳмуд Тойир Давлатимиз раҳбарининг мамлакатимизда яратилаётган янги Ўзбекистоннинг мафкураси эзгулик, одамийлик, гуманизм гоғиси бўлиши, мафкура деганда, аввало, фикр, миллий ва умуминсоний қадриятлар тарбияси тушунилиши, улар халқимизнинг неча минг йиллик ҳаётий тушунча ва қадриятларига асосланган бўлмоғи кераклигига оид даъватлари тўғрисида сўзлади.

Эзгулик, одамийлик, гуманизм гоғлари эса Алишер Навоий асарларидаги бош гоғияни ташкил этиши дунё олимлари томонидан эътироф этилмоқда. Шу билан бирга, сабрли, ҳаёли, инсоф-диёнатли бўлиши ўзига шоир билган Алишер Навоий умри давомида бу ақидаларга қатъий амал қилгани барчамиз, бутун башариат учун

ибратлидир. Зеро, юртимизда миллий руҳни кучайтириш, ёшларни қўллаб-қувватлаш, аҳолининг кенг қатламлари жамиятдаги улкан бунёдкорлик ва яратувчанлик ишларига онгли равишда қўшилишини таъминлашга оид камрови улкан тадбирлар Навоий гоғларининг халқимиз қалбидан чуқур жой олишини тақозо этади.

Тадбирда хорижлик навоийшунос олимлар ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини масофавий тарзда билдириш имконига эга бўлишди. Жумладан, эронлик навоийшунос, "Дўстлик" ордени соҳиби Муҳаммадзода Хусайн Сиддик Навоий асарлари бутун дунёда бўлгани каби Эронда ҳам катта қизиқиш билан ўрганилишини таъкидлаб, соҳага доир тадқиқотлари, меҳнату изланишлари юксак қадрлангани учун Ўзбекистон Республикаси Президентини Шавкат Мирзиёевдан гоғат миннатдор эканини билдирди.

Туркиялик олим Урхан Куртуғли Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгаши доирасида Алишер Навоий номидаги мукофотни таъсис этиш борасидаги ташаббусларга юксак баҳо бериши баробарида Ўзбекистонда маънавий-маърифий жабҳалардаги жадал ислохотлар Навоий улуғлаган эзгу гоғларга ҳамоҳанг эканини алоҳида эътироф этди.

Озарбайжонлик навоийшунос олим Рамиз Асқар Навоий барча жанрларда юксак маҳорат билан, ҳам мукамал, кўп ва хўп, самарали ижод этган сўз санъаткори эканини эътироф этган бўлса, болгариялик ёзувчи ва таржимон Мария Филиппова-Ҳожи ўзбекистонликларнинг гоғат бой миллат экани, бу хазина Навоийнинг адабий меросида ҳам ўз ифодасини топганини самимият ва ҳавас билан

сўзлади.

Тантанали тадбирда Ўзбекистон халқ артисти Афзал Рафиқов Навоий ижодидан намуналар ўқиди. Ўзбекистон халқ артисти Муножат Йўлчиева ижросида Навоий ғазали билан куйланувчи машҳур "Муножат" ашуласи тантананага ўзгача фойз бағишлади.

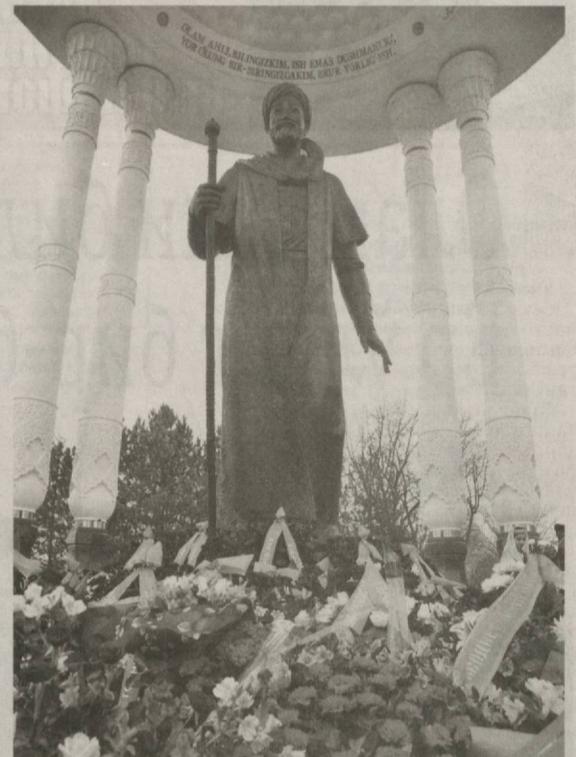
Тадбир иштирокчилари Алишер Навоий ҳайкали пойига гуллар қўйдилар.

Тантананада Ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчилари Хайридин Султонов, Абдуҷаббор Абдувоҳидов, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирынинг ўринбосари Беҳзод Музаев иштирок этди.

Пойтахтимизнинг Навоий кўчасидаги Адиблар хиёбонида, шунингдек, шоир номи билан юритилувчи Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида ҳам маърифий тадбирлар бўлиб ўтди.

— Аллома таваллудига бағишланган тадбирлар бир-икки кун билан чегараланмасдан йил давомида нишонланиши кўзда тутилган, — деди Ўзбекистон Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти директори, тилшунос олим Низомиддин Маҳмудов. — Гарчи асосий тадбирлар шу йилнинг ноябрь ойида ўтказилиши кўзда тутилган бўлса-да, йил давомида Навоий ижодиётига оид анжуманлар, мулоқотлар, йиғинлар, қизиқарли суҳбатлар ўтказилади. Қолаверса, мутафаккир асарларини нашр этиш, бу борадаги тадқиқотларни чоп этиш, тафсирини тайёрлаш, оммавий шарҳлар бўйича электрон платформа яратишга жиддий аҳамият қаратилмоқда.

— Навоий асарларининг жаҳонда қизиқиш билан

ўқилишининг асосий сабаби унинг қаҳрамонлари турли мамлакат, турли миллат вакиллари, — деди Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси аъзоси, шоир ва таржимон Николай Ильин. — Шоир ўз мисралари орқали барчага мурожаат этиб, одамларни эзгуликка ундайди. Асарларида акс эттирилган сюжетлар, воқеликлар гоғат ранг-баранг. Шу сабабли жаҳон Навоий асарларига қайта-қайта мурожаат этаверади. Бундан икки йилча аввал уюшмада ташкил этилган халқаро анжуманининг катта қисми улуғ шоир асарларини бошқа тил-

ларга таржима этиш масаласига бағишланган. Ҳозир Навоий асарлари жаҳоннинг кўплаб тиллари каби рус, украин, беларус тилларига ҳам янада фаол таржима қилинмоқда.

Мушоира тарзида ўтказилган тадбирда аллома шоир бобомиз ижодидан намуналар ўқилди. Дилбар куй-қушиқлар янгради. Бу каби адабий гурунглр, анжуман ва давра суҳбатлари мамлакатимизнинг барча гўшаларида бўлиб ўтди.

Назокат УСМОНОВА,
ЎЗА муҳбири

Биз учун сайловчи ишончи ва юртдошларимиз розилиги энг олий мукофот

Нодиржон МУХТОРОВ,
ЎЗМТДП Марказий кенгаши
раисининг биринчи
ўринбосари

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2 февраль куни сиёсий партиялар вакиллари билан учрашувда асосий эътибор халқ ишончини оқлаш, сайловчиларнинг талаб ва истакларини бажариш, ижтимоий муаммоларни ҳал этиш орқали одамларни рози қилиш масалаларига қаратилди.

Учрашувда сиёсий партияларнинг ўз дастурий мақсадларини парламентга фаол олиб чиқиш, Олий Мажлис куйи палатасидаги фракциялар орқали қонунчилик ташаббусларини дадил илгари суриш ва қонунлар ижросини таъминлаш назоратига олишга доир долзарб масалалар ҳам атрофлича муҳокама қилинди.

Айниқса, Давлатимиз раҳбари томонидан ижтимоий соҳалар — таълим ва соғлиқни сақлаш тизимидаги муаммоларни бартараф этиш, жойлардаги ижтимоий-иқтисодий муаммоларнинг ечими бўйича таклифлар бериш, таъсирчан Парламент ва жамоатчилик назоратини олиб бориши муҳимлиги қайта-қайта таъкидланди.

Шуни таъ олиш жоизки, Янги Ўзбекистонда кечаётган янгиланиш ва ўзгаришлар даврида одамларнинг дунёкараши тубдан ўзгарди. Давлат хизматчилари, хусусий сектор, нодавлат ташкилотлари бир мақсад йўлида бирлашиб, рақобатбардош Ўзбекистонни шакллантиришнинг асосий кучига айлана бошлади.

Қисқа давр ораллигида Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги имижи ва мақоми ҳам ўзгарди. Хусусан, кейинги тўрт йилда Ўзбекистон нафақат халқаро ҳужжатларнинг бажарувчисига, балки яратувчисига ҳам айланди. Бунга Юртбошимиз ташаббуси билан

БМТнинг Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенциясини қабул қилиш ташаббуси илгари сурилгани ҳам мисол бўлиши мумкин.

Учрашувда ҳар қандай сиёсий партия замон билан ҳамнафас бўлиб, унинг ўткир талабларига жавоб берган тақдирдагина, сиёсий куч сифатида яшай олиши бежиз таъкидланмади.

Шуни қайд этиш жоизки, Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ўзининг 2020-2024 йилларга мўлжалланган Сайловолди дастурида 45 та янги қонун лойиҳаси ва 13 та Концепцияни ишлаб чиқишни ҳамда 30 дан ортқ партиявий лойиҳаларни амалга оширишни белгилаб олган эди. Улар қаторида Ўзбекистонда Халқ таъбатини ривожлантириш, унинг замонвий тиббиёт билан интеграциясини кучайтириш, соҳада кадрлар тайёрлаш ва малакасини оширишга оид тизимни яратиш ҳам кўзда тутилган.

Бу борада замонвий тиббиёт муассасаларида халқ таъбати бўлимларини очиб, халқ таъбати оид фанларни тиббиёт олий ўқув юрларининг биринчи ва учинчи курсларида чуқурлаштирилган тарзда ўқитишни йўлга қўйиб, алоҳида Халқ таъбати олий ўқув юртини ташкил этиш масаласини ўрганиш каби асосланган таклифлар тайёрлаш зарур бўлади.

Яна бир гап. Бугунги ўзгаришлар даврида ўзликини англаш, Ўзбекистон

тарихини оддий, аммо ишончли манбаларга таянган ҳолда жамоатчиликка етказишнинг замонвий усулларини жорий этиш талаб этилаётди. Бунинг учун эса биз «Ўзбекистон 24» ва бошқа телерадиоканалларда ҳафтанинг ҳар якшанба кунини «Тарихни ўзгартганлар» ёки «Тарихни яратганлар» номли махсус ҳужжатли телекурсатувлар намойиш этишни таклиф этдик.

Энг муҳими ана шундай таклифларимиз Давлатимиз раҳбари томонидан қўллаб-қувватланди. Учрашувда шунингдек, сиёсий партиялар сафини биллими, ташкилотчи ва ватанпарвар ёшлар билан кенгайтириш, ёш ходимларни партия ишида чиниқишлари учун шароит яратиш ва уларни турли лавозимларга, жумладан, депутатликка асосий захира сифатида тайёрлаш масалалари хусусида ҳам гап борди.

Бунда сиёсий партияларни «ижтимоий лифт»га айлантириш, хусусан уларнинг кадрлар тайёрлаш салоҳиятини ошириш, давлат хизматида раҳбар кадрларни лавозимга тавсия этишдаги иштирокини кенгайтириш лозимлигига ҳам эътибор қаратилди.

Тадбирда жамиятдаги муаммоларни ҳал этишда сиёсий партия вакиллари иштирокини кучайтириш, «Миллий тикланиш» партияси учун эса умумтаълим мактабларида «Тарбия» фанни ўқитадиган мутахас-

сисларни тайёрлаш жараёнини танқидий таҳлил этиш тавсия этилди.

Ўтган йиллар тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, бугунги кундаги энг муҳим масалалардан бири бу маданий мерос объектларининг электрон ҳисобини шакллантириш, маданий меросни асраб-авайлаш соҳасида ҳуқуқий базани умумлаштириш, яъни маданий мерос муҳофазаси таъкидланди.

Навбатдаги вазифа сифатида эса умумтаълим мактабларини ошхоналар билан таъминлаш бўйича 2021-2025 йилларга мўлжалланган дастур ишлаб чиқиш, 10 008 та умумтаълим мактабиде ўқувчиларнинг овқатланиши учун зарур шарт-шароитлар яратиш, зарур ҳолларда мактаб ошхоналарини давлат-хусусий шерикчилик асосида барпо этиш юзасидан таклифлар ишлаб чиқиш лозимлиги уқтириб ўтилди.

Шунингдек, жамиятда китобхонлик маданиятини ошириш, босма нашрларни қўллаб-қувватлаш ҳамда китобхонликини ривожлантириш борасида соҳа вакилларига имтиёзлар бериш, жумладан, уларни қўшимча қиймат солиғидан озод этиш ёки фойзини камайтириш,

тахририят ва нашриётларга хориждан қоғоз импорт қилишда имтиёзлар бериш юзасидан таклифлар бериш «Миллий тикланиш»нинг асосий вазифаларидан бири экани таъкидланди.

Учрашувда адолатли ҳулоса қилинганидек, ҳали партиялар Янги Ўзбекистондаги ислохотлар мазмунига мослаша олмаяпти. Янги Ўзбекистоннинг янги кадрларини шакллантиришда ҳам жонбозлик сезилмаяпти. Гарчи кейинги йилларда Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида ижобий ўзгаришлар юз бераётган бўлса-да, бошқа партиялар қатори аксарият аъзоларимиз ташаббуслар кўрсатиш, янги гоғларни илгари суришда мавжуд имкониятлардан фойдаланмаяптилар. Хусусан, жойлардаги куйи таъкилотлар ва маҳаллий Кенгашлардаги депутатларимиз фаолиятини ҳам етарли даражада дея олмаймиз.

Шундан келиб чиқиб, Давлатимиз раҳбари билан учрашувдан кейин партия ташкилотларида кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, мафкуравий ишларни тубдан жонлантириш, ёшлар ва хотин-қизлар билан ишлашни янада кучайтириш, уларнинг манфаатини ҳимоя қилиш учун ташкилий ишларни кучайтириш, партиянинг ОАВ, айниқса, ижтимоий тармоқлардаги фаолиятини бугунги кун талабларига мослаштириш юзасидан қатъий чоралар белгилаб олди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг сиёсий партиялар вакиллари билан очиқ мулоқоти сиёсий кучлар фаолиятида туб бурилиш яшашга қаратилгани билан ҳам муҳим воқеа бўлди.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ ЭСКИЧА ДУНЁҚАРАШ БИЛАН ҚУРИБ БЎЛМАЙДИ

Учрашувда энг аввало Янги Ўзбекистонни қуриш йўлида сиёсий партияларнинг сиёсий институт сифатидаги ролини ошириш борасидаги ташаббуслар муҳокама қилингани таъкидлаш жоиз.

Тадбирда шунингдек, биринчи марта партияларнинг «Ёшлар ва аёллар қанотлари» фаолиятини шиддаткор давр талаблари асосида ташкил этиш, улар самардорлигини ошириш зарурлигига эътибор қаратилди.

Шу ўринда Давлатимиз раҳбари томонидан илк бор «Ёшлар ва аёллар қанотлари» фаолиятига 2017 йилнинг 12 июлида Олий Мажлис палаталари, сиёсий партиялар ҳамда Ўзбекистон Экологик ҳаракати вакиллари билан бўлиб ўтган видеоселектор йиғилишида муносабат билдирилганлигини таъкидлаш жоиз.

Уша йиғилишда сиёсий партияларнинг ёшларга доир ишлари, «Ёшлар қанотлари» фаолиятининг қониқарли эмаслиги, партияларнинг сиёсий куч сифатида ёшлар билан бевосита иш олиб бормаётгани, ёш авлод вакиллари қанчадан-қанча муаммоларига етарлича эътибор қаратилмаётгани юзасидан танқидий фикрлар билдирилган эди. Айнан уша йиғилишда Президент ташаббуси билан Қонунчилик палатаси тузилмасида Ёшлар ҳамда Оила ва хотин-қизлар масалалари бўйича комиссиялар фаолияти ҳам йўлга қўйилган эди.

Аммо орадан шунча вақт ўтган бўлса-да, сиёсий партиялар томонидан янгича қарашлар асосида ёшлар эҳтиёжини илмий таҳлил ва тадқиқ этиш асосида ёшларга оид давлат сиёсати талабларига мувофиқ иш олиб борилмаганини тан олиш лозим.

Ваҳоланки, кейинги 4 йилда барча соҳа ва тизимларда бўлгани каби ёшлар ва хотин-қизлар ҳуқуқини таъминлаш, уларнинг орзу-ниятлари, эҳтиёжини ва кайфиятини чуқур ўрганган ҳолда кечиктириб бўлмаш қарорлар, концепциялар, йўл хариталари ишлаб чиқилиб, амалиётга татбиқ этилди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг биргина «Ихтисослаштирилган ўқув-тарбия муассасалари фаолиятини тубдан такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорининг имзолашгани ҳам бунга мисол бўлиши мумкин.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, айнан ушбу қарор ҳаётнинг оғир зарбаларига учраган ёшларни тарбияловчи муассасалар фаолиятини тубдан ислоҳ этиш имконини беради.

Бир сўз билан айтганда, Янги Ўзбекистондаги ўзгаришлар даврида Ёшлар масаласида монололдан диалогга ўтилди, дейиш мумкин. Шунингдек, Ёшлар ташаббуслари, таклифлари, халқаро миқёсдаги мулоқотларига ҳам шароитлар яратилди. Дунёнинг турли бурчакларидан ёш ватандошларимизнинг овозини, дардини эшитадиган тузилмалар ташкил этила бошланди. Ўзбекистон ёшлари умумжаҳон ассоциацияси фаолиятининг бошланиши ҳам шулар жумласидандир.

БМТ Бош котиби чақиригига жавобан, Президентимиз ташаббуси билан ўтган йилги Инсон ҳуқуқлари бўйича Самарқанд форумининг «БМТ 75 ёшда: келажакка нигоҳ» дастури доирасида бевосита ёшлар масаласига бағишлаб ўтказилгани ва унда Давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган ташаббус — Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенция лойиҳасининг Ёшлар парламенти аъзолари томонидан муҳокама этилиши ҳам мамлакатимизда ёшлар сиёсатининг сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилаётганидан далолат беради, албатта.

Дарвоқе, Ёшлар парламенти лойиҳаси йиллар давомида қозғалди яшаган гоа эди, десак хато бўлмайди. Бугун эса Олий Мажлиснинг ҳар иккала палатасида мазкур институт самарали фаолият олиб борапти.

Юртбошимизнинг Олий Мажлисига Мурожаатномасида «Болалар Омбудсмани тўғрисида»ги Қонунни қабул қилиш ташаббуси ҳам илгари сурилди. Ишонч билан айтиш мумкинки, ушбу тузилма ҳам болалар ҳуқуқларининг кафолатларини янада кучайтиришга хизмат қилади. Пандемия шароитида ёшлар ва хотин-қизлар масаласида «Ёшлар дафтари», «Аёллар дафтари»нинг жорий этилиши, маҳаллабай ишлаш тизимига ўтиштирилган эса нафақат ижтимоий муаммоларни ечишга, балки камбағалликка барҳам беришга қаратилган нажот йўли ҳамдир. Чунки, оғир бўлса ҳам орамизда нафақат мод-

дий қийинчиликларга дуч келган, балки ўлим чангалидан қутқариб олинган оилалар, хотин-қизлар ҳам борлигини тан олмаслик мумкин эмас. Шу маънода «Меҳр» операциясининг амалга оширилиши бу айнан Янги Ўзбекистоннинг бугунги қиёфасидаги янги чизгилар десак тўғри бўлади.

Аммо минг афсуски, партия «қанот»лари ана шундай масъулиятли жараёнларда ўз куч ва имкониятларини тўла намойён эта олмаётганлар. Бунга эса партиялар ичида ушбу тузилманинг ҳали ҳам тан олинмагани ёки партиянинг тегишли ҳужжатларида «қанот»ларнинг мавжудлиги етарлича акс этмагани ҳам сабаб бўлиши мумкин. Ваҳоланки, дунё партияларида ушбу тузилма партияларнинг келажакни тарбиялайдиган, жамиятда сиёсий тафаккурни шакллантирадиган самарали институт ҳисобланиб, у жамоатчилик назоратини ташкил этиш, аёллар ва ёшлар масаласида жамиятнинг «томир уриши»ни ҳис этиб туришига хизмат қилади.

Бундан ташқари, партия аъзоларининг ярмидан кўпини ёшлар ва яна тенг ярмини аёллар ташкил этишини эътиборга олсак, «қанот»ларнинг ташкилий тузилмасини замон талаблари асосида ислоҳ этиш, ёшлар ва хотин-қизлар билан ишлашда гоаяй-мафкуравий ишларни кучайтириш, айниқса, ахборот хуружлари авж олган бир пайтда,

деймиз. Шундай экан, миллий парламентимиз ҳақиқий демократия мактабига айланиши керак. Олий Мажлис Қонунчилик палатаси биносига йигит-қизлар эркин кириб чиқадиган муҳит ва шароит яратиш, ёшлар қонун қабул қилиш жараёнларидан бошлаб партиялар ўртасида рақобат бўладиган мажлис ва тортишувларни ўз кўзи билан кўриши ва депутатлар билан мулоқот қилиши, демократия мактабини фақат китобдан эмас, балки мана шундай жонли муҳитдан ўрганиши орқали уларда сиёсий тафаккур, баҳс маданияти шаклланиши лозимлигини таъкидлаган эдилар. Бугунга келиб эса ушбу гоани мактабдан бошлаш зарурлигини ҳис эта бошладик.

Яна бир мулоҳаза. Маълумки ривожланган давлатларда сиёсий партиялар давлат ҳокимияти органларини шакллантириш, аҳолини ижтимоий-лаштириш ва сиёсий маданиятини ошириш, жамоатчилик назоратини амалга ошириш, фуқароларнинг сиёсий манфаатларини давлатга етказувчи фуқаролик жамиятининг муҳим институтига айланди.

Аммо бизда 2015 йилдан бошлаб «Сиёсатшунослик» фани олий ўқув юрларининг ўқув дастурларидан олиб ташланди. Лекин 2019 йилга келиб Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси, 2020 йилда эса Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети, Тошкент шарқшунослик университетида

“**Сиёсатшуносларнинг фикрига кўра, 11 ёшдан 13 ёшгача бўлган болаларда сиёсий тафаккур пайдо бўлар, 16 ёшдан 18 ёшгача эса у мўътадиллашиш ҳолатига келар экан. Бундай таҳлиллар эса Ўзбекистонда Мулоқот парламенти ташкил этиш борасидаги ҳаракатларни ҳам бошлаш зарурлигини кўрсатяпти.**”

жумладан, интернет ва ижтимоий тармоқларда ёшларнинг маънавий хавфсизлигини таъминлаш, ёшларда ватанпарварликни кучайтириш, ўз тарихига, кадриятларига ҳурмат ҳиссини ошириш, ёшлар тарбияси, ахлоқига ижобий таъсир қиладиган муҳит яратиш сув билан ҳаводек зарурлигини чуқурроқ англашимиз керак. Ушбу тузилмалар фаолиятини тадқиқ этишда эса, сиёсатшуносликнинг замонавий йўналишларидан, хусусан, SMM (social mass media) политологнинг бугунги ютуқларидан фойдаланиш зарур, деб ҳисоблаймиз. Зеро, айни пайтда интернет ва ижтимоий тармоқларда турли гоа ва мақсаддаги сиёсий кучларнинг ўз тарафдорларини кўпайтиришга қаратилган тажрибаларнинг ёйлаётганини инкор этиб бўлмайди.

Шунинг учун ҳам Президентимизнинг сиёсий партиялар вакиллари билан мулоқотида куйи таққилотларимиз фаолиятининг қониқарсиз экани, жамиятда кечаётган ислохотларга нисбатан партияларнинг позицияси деярли йўқ даражадалиги, жамоатчилик муҳокамасидаги ўткир масалалар юзасидан сиёсий партияларнинг «овози» эшитилмаётгани бежиз таъкидланмади. Дарҳақиқат, партия маълум бир ижтимоий қатламнинг манфаатларини ҳимоя қиладиган сиёсий ташкилотдир. Шундан келиб чиқиб, йиғилишда «Партияларнинг овози йўқлиги — бу рақобатнинг йўқлиги», дея баҳоланди.

Яна бир муҳим гап. Тан олайлик, бугунги сайловчи бутунлай ўзгарди, бошқача айтганда бугун кечагидек яшаб бўлмастгидек тобора аёнлашмоқда. Шунинг учун ҳам учрашувда ёшлар ва аёллар масаласида партия стратегиясини ишлаб чиқиш, унга мувофиқ, ташкилий тузилмасини замон талаблари асосида ислоҳ қилиш, партияга ташаббускор, иқтидорли, сиёсий жараёнларга бефарқ бўлмаган ёшларни жалб этиш бўйича турли лойиҳаларни амалга ошириш лозимлиги таъкидланди. Шунингдек, партиянинг «ақл марказлари»ни ташкил этиш бўйича таклифлар ҳам билдирилди.

Сиёсатшуносларнинг фикрига кўра, 11 ёшдан 13 ёшгача бўлган болаларда сиёсий тафаккур пайдо бўлар, 16 ёшдан 18 ёшгача эса у мўътадиллашиш ҳолатига келар экан. Бундай таҳлиллар эса Ўзбекистонда Болалар парламенти ташкил этиш борасидаги ҳаракатларни ҳам бошлаш зарурлигини кўрсатяпти.

Давлатимиз раҳбари бундан тўрт йил аввал «Демократия қаердан бошланади — парламентдан бошланади. «Парламент — демократия мактаби»,

«Сиёсатшунослик» бўйича бакалавр йўналишларининг очилиши — бу соҳада ижобий ўзгаришлар бошланганини кўрсатди. Лекин шунга қарамай, ҳозирги кунда «Сиёсатшунослик» фани фақат 5-6 та ОТМларда ўқитилаяпти, холос.

Албатта, сиёсий партияларни ривожлантириш учун фуқароларда унга доир тасаввурларни шакллантириш лозим.

Шу билан бирга, аҳолининг сиёсий онги ва маданиятини ривожлантириш учун сиёсий журналистикани ривожлантириш истиқболлари ҳақида ўйлаш, соҳада кадрлар тайёрлаш тизимини қайта кўриб чиқиш, сиёсий тизим ҳақида ҳолис, ҳаққоний ахборотларни берадиган янги медиа махсулотларни яратиш энг долзарб масалалардан бири бўлиб қоляпти.

Бу эса барчамиздан бирдек масъулиятли бўлишни талаб этади. Муаммолар, уларнинг ечимини ҳақида гап кетганда яна бир масалага тўхталмоқчиман. Ўтган давр мобайнида биз маҳаллий кенгашларда қабул қилинган 50га яқин қарорларни ўргандик. Мутасадди раҳбарларга «маълум бир масала юзасидан эътиборни янада кучайтириш» ёки «масъулиятини янада ошириш», «тушунтириш ишларини олиб бориш тавсия этилсин» ёки энг таъсирчан чора сифатида «якка тартибда тушунтириш ишларини олиб бориш» шаклидаги қарорлар қабул қилинишидан нима фойда?! Бугун ёшлар ва хотин-қизлар масалаларини ҳал этишда депутат сўровларининг жавобсиз қолаётганидан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Ҳулоса қилиб айтганда, Янги Ўзбекистонимизда «Халқни овози керагу, унинг дарди бир гап бўлар», қабилидаги фикрлар, қарашлар ўзгарди. Натижага қаратилган ҳаракат, халқ дарди, ташвишларини бартараф этиш юртимизни янги дунёқараш билан ривожлантириш ва бу борада халқ, сайловчи ишончини оқлаш ҳаётий эҳтиёжга айланмоқда. Юқоридаги вазифалардан келиб чиқиб, партия ўзининг сиёсий институт сифатидаги фаолиятини мустаҳкамлаш, бошқа давлат ва нодавлат ташкилотларининг вазифаларини такрорламасдан, энг аввало, жамиятда демократиянинг нозир сифатидаги ролини ошириши зарур.

Зеро, Учтинчи Ренессанснинг кечаги билмилар, қарашлар билан юзга чиқариб бўлмаганидек, Янги Ўзбекистонни ҳам эскича дунёқараш билан қуриб бўлмайди.

Фируза МУХАМЕДЖАНОВА, Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси Марказий кенгаши раиси ўринбосари

Одамийлик мулки султони

Парламент Қуйи палатасида Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ташаббуси билан буюк шоир ва мутафаккир, атоқли давлат ва жамоат арбоби Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллиги муносабати билан маданий-маърифий тадбир ташкил этилди.

Маълумки, Алишер Навоийнинг давлат ишларидаги фаолиятида адолат ва қонуний жамиятга доир қарашлари алоҳида ажралиб турган. Илмий-бадий асарларида ҳам доимо давлатнинг ҳалол, виждонли кишилари, обрў-эътиборга лойиқ уламолар, арбоблари улуғланиб, сиёсат адолат асосига қурилгандагина давлат мустаҳкамланиши, мазлумлар ҳимоя қилинса, ёмонлар жазоланса, бу бошқаларга ибрат бўлиши таъкидланган.

— Мутафаккир бобомиз ҳақиқий маънода миллатпарвар, инсонпарвар бўлганлар, — деди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, «Миллий тикланиш» демократик партияси фракцияси раиси Алишер Қодиров. — Барча асарларида халқларни дўст, иноқ бўлишга даъват қилганлар. Шу билан бирга ўзбек миллатини, тилини ҳар доим устун қўйганлар. Айниқса, Она тилимиз ҳақидаги фикрларини доимо ёдимизда сақлашимиз лозим. Яъни, Навоий таъбирича, ўз тилида сўхан айлаб, бошқа

ий-маърифий кечасини ҳам ташкил этди.

Партиянинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси аъзолари, маҳаллий ва худудий кенгашлари депутатлари, Ёшлар парламенти аъзолари, Аёллар ва ёшлар қаноти вакиллари иштирок этган кечада Ҳазрат Мир Алишер Навоий ғазаллари асосида ашулалар айtilди. Бухоро Шашмақоми, Хоразм мақомлари ҳамда Фаргона-Тошкент мақом йўлларида дурдона намуналар тақдим этилди. Ушбу шоҳ асарларнинг саҳналарда камдан-кам ижро этилаётгани эса тадбирнинг қимматини янада оширди, дейиш мумкин.

Шу ўринда, «Миллий тикланиш» демократик партиясининг асосий гоиси Навоийдан мерос эканини таъкидлаш жоиз. Жумладан, «Лисон-ут тайр» достони «Инсонни ўзгартириш орқали жамиятни ўзгартириш», яъни эзгу мақсад йўлида одамзодни бирлаштишга қақиради.

Партия фаолларининг фикрича, Учтинчи Ренессансга ҳам Навоий орқали борилади. Шу боис, Навоийга яқинлашиш, Навоийни англаш орқали бу жараённи ташкил этиш — бош вазифага айланаяпти.

Тадбирда Алишер Қодиров ва Маданият вазири Озодбек Назарбековлар сўзга чиқиб, Навоийнинг жаҳон адабиётидаги тутган ўрни ва мақом санъатининг аҳамияти ҳақида гапирдилар.

Жумладан, А.Қодиров

тилда гапириш бу фазилатдир. Лекин ўз тилини унутиб, бошқа тилда гапириш бу оқпадарлик саналади. Шу маънода, партиямизнинг Она тилимиз мавқеини ошириш ҳақидаги саъй-ҳаракатлари айнан Навоий бобомизга бориб тақалади.

Навоий бобомиз таъкидлаганидек, адолат нафақат шоҳлар, балки оддий кишиларнинг ҳам зийнати-дир. Адолатни шор қилган шоҳга бошқа бирон бир шоҳ тенглаша олмайди.

Навоийшунос олимлар, таниқли ёзувчилар иштирок этган тадбирда фракция аъзолари — ёзувчи Хуршид Дўстмуҳаммад, шоира Фарида Бўтаевалар ҳам сўзга чиқиб, Навоий ва унинг дунё адабиёти ривожидagi ўрни, тинчлик ва адолатни қарор топтиришдаги хизматлари ҳақида гапирдилар.

Шу кунги Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси Маданият вазирлиги ҳамда Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий музыка санъати институти билан ҳамкорликда узуф шоир ва мутафаккир, ғазал мулкининг султони Низомиддин Мир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигига бағишланган «Навоий наволари» бади-

бобокалонимиз ғазаллари билан айтилаётган мақомларни тинглаб, Навоийдан узоқлашганимизни, Навоийни ўқимай қўйганимизни таъкидлади.

— Бугун миллатимиз том маънода уйғониш даврида экан, бунинг учун аввало, Навоийни англашимиз, унинг буюк маънавий меросига яқинлашиш, ғазалларини ёд олишимиз, улар орқали дунёқараш мақомларимизни янгилашимиз лозим, — деди А.Қодиров. — Чунки санъат том маънода миллатни, инсонни тарбиялайдиган, тафаккурини юксалтирадиган, эзулчи ҳорлайдиган илохий кучга эгадир.

Кеча сўнггида Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси номидан «Устоз-шогирд» анъанасидек буюк кадриятимиз давомчилари, халқимизнинг муסיқий тафаккурини муносиб ривожлантиришга қўшган ҳиссаси учун Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий муסיқа санъати институтининг навқирон ижодий жамоаси вакиллари Фурқат Омонкелдиев ва Дурдона Шодмунваларга эсдалик совға ҳамда фахрий ёрлиқлар топширилди.

Р.МАҲМУДОВ тайёрлади.

Учинчи жасорат остонаси

Фармон ТОШЕВ, Олий Мажлис Сенати аъзоси

ёки биргина «Чокардиза» ва «Шоҳи Зинда»да қирқ беш мингдан зиёд авлиёлар қабри борлиги нималардан далолат бериши мумкин?

Халқ мақсадсиз, давлат эса гоёсиз яшай олмайди. Негаки, мақсад умрга завқ бағишлайди, интилишни рағбатлантириб, имкониятларга йўл очади. Гоё эса жамиятни бирлаштиради.

Одамлар ислохотлар самарасига қараб мақсаднинг ҳаётийлигига ишона бошлайдилар. Чунки мақсад одамлар эҳтиёжини қондиришга, ўз ҳаётидан завқланишига хизмат қилади.

Давлатимиз раҳбарининг Ўзбекистон ўз худудидида учинчи Ренессанс учун шарт-шароит яратолади, деган даъватига, ана шу нуқтаи назардан ёндашганимиз лозим.

Иилнинг ўтаётган шиддатли онлари – ҳар бир соҳадаги ҳаётий ислохотлар ва уларнинг одамлар ҳаётидаги самаралари ушбу олий мақсаднинг шууримизга тобора чуқурроқ сингиб бораётганини кўрсатиб турибди.

Уйғониш даврларида Мовароуннаҳрда фаолият кўрсатган ёки саёҳатга келган адиблар, элчиларнинг асарларини ўқисангиз, уларда бир хулоса устунлик қилади: бозорларда тўкинлик, кўчалар обод ва сувлар тиниқ, одамларда қаноат, шарқона ифбат, орият, илмга интилиш кучли. Абу Тохир Хожанинг (X аср) «Агар бойлик истасанг – Ҳиндистонга бор, агар илм истасанг – Маккага, агар ҳар иккисини истасанг –

Самарқандга бор» деган гаплари ҳам бежиз айтилмаган албатта, дейиш мумкин.

Маҳдуми Аъзам ҳазратларининг Деҳбеддаги қабри пойига мусулмон давлатларининг турли йилларда яшаган ўн беш нафар подшоҳи кўним толган. Чунки улар ҳаётликларидида мабодо вафот этса, ана шу заминга, ана шу улуг инсонлар қабри пойига дафн этишларини васият қилишган.

Ҳўш, ўша даврдаёқ ер юзининг сайқали деб эътироф этилган бу қадимий кентнинг оҳанрабоши нимода эди?

Маълумотларга қараганда, вилоят худудидида беш мингдан ортиқ тарихий обида бор. Шунинг 2 мингтаси Самарқанд шаҳрида жойлашган. Регистон майдонида йиллар давомида қурилган уч мадраса буюк ақл-идрок, муҳандислик намунаси сифатида ҳамон жаҳон аҳлини ҳайратга солиб келмоқда. Мазкур мажмуа ҳозирда обида саналади, ўз вақтида эса у юсак фазилатлар, маърифат, илм маркази сифатида шуҳрат топган.

Ана шу маърифат Имом Бухорий, Алишер Навоий сингари алломаларни ҳам шу заминга қорлаган. Тадқиқотчи Комилхон Каттаев яқинда Окдара худудидида Ренессанслар даврида ўндан ортиқ таниқли имомлар яшаб ўтганини аниқлади. Чокардиза ва Шоҳи Зиндада 45 мингдан ортиқ азиз авлиёлар қабри борлиги ҳам

бизни буюк аждодларнинг авлоди эканимизни кўрсатиб турибди.

Муҳими шундаки, бу жараён ҳануз давом этапти. Гарчи аввал чор Россияси, кейин қизил империя босқинчилиги билан миллий қадриятлар, маърифат томирлари болта урилган бўлса-да, қонимиздаги тафаккур ўлган эмас. Бастакор ва хофиз Ҳожи Абдулазиз, Намоз ботир ва жадидлар, Эргаш Жуманбулбул ўғли, Фозил Йўлдош ва Ислон шоир сингарилар азалий анъаналар давомчиси сифатида элга танилди. Ундан кейин Самарқанд давлат университетиди маърифатнинг чинакам масканига айланди.

Бундай улугворликни Ўзбекистоннинг ҳар бир вилоят ва шаҳрида кўриш мумкин. Эътибор беринг, кейинги 3-4 йил ичида қанчадан-қанча кўҳна маърифат масканлари қайта тикланди, қанчадан-қанча мактаблари очилди. Бу эътибор ва эътирофгина эмас, бу жуда катта қудрат ва жасорат намунаси ҳамдир.

Назаримда, ана шу улугворлик ва узилмас силсила Давлатимиз раҳбарига ҳам ишонч, куч-қудрат ва жасорат бахш этапти. Ана шу теран томирлар фидойи юраклардан сув ичиб, яна барг чиқара бошлади. Президент халқимизда ўз аждодларига нисбатан ҳурмат уйғотиш баробарида бунёдкор элани ана шундай жасоратларни такрорлаш мумкинлигига ишонтира оляпти.

Энди ўз-ўзидан савол туғилади: биз бу улуг мақсадга қандай эришамиз? Чунки давр бошқа, шароит ўзгара.

Давлатимиз раҳбарининг Парламентга йўллаган Мурожаатлари, умумхалқ муҳокамасидан сўнг қабул қилинган Ҳаракатлар стратегияси ва йил дастурлари билан танишган, уларнинг моҳиятини англаган ҳар бир киши бу саволга аниқ жавоб олади.

Ренессанснинг асосий вазифаси – инсоннинг ҳаётнинг янги босқичига олиб чиқиш. Демак, бир мамлакатдаги муҳит бутун дунёга таъсир этмоғи лозим.

Ренессанснинг асосий талаби – инсоннинг эркин яшаши, ижод қилиши учун шарт-шароит яратиш. Эзгу сўз, эзгу ҳаракатнинг қадрланиши.

Бугун давлат сиёсати ана шу мақсадга қаратилганини барчамиз кўриб-билиб турибмиз. Уларни санаб ўтиришга ҳожат йўқ.

Ҳаётнинг аччиқ сабоғи шундай: кимки ўзи учун аниқ, улугвор мақсад қўйиб яшамас экан, у биронинг мақсади амалга ошишига хизмат қилишга мажбур. Биз эса асрлар давомида ана шу ҳақиқатни англаб яшаган халқимиз. Шу сабабли тарихда дунёни ўзгартириб юборган иккита Уйғониш даврининг яловбардори га айланди. Умидим ва ишончим шуки, бу бунёдкор эл учинчи жасоратга ҳам қодир. Бинобарин, оққан дарё оқаверади.

«МИЛЛИЙ ТАРБИЯ КОДЕКСИ»НИ ЯРАТА ОЛАМИЗМИ?

Зебинисо ШОДИЕВА, Самарқанд вилояти Халқ таълими бошқармаси бошлиғи

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигини кучайтириш масалаларига бағишланган видеоселектор ййғилишидаги фикрлари ҳар биримиз, айниқса, зиёлилар қатламига бу борадаги қарашларимизни бутунлай ўзгартиришга туртки бўлди, десам хато бўлмайди.

Давлатимиз раҳбарининг «Иқтисодий камбағалликни қисқартириш бўйича катта ишлар олиб бораёламиз. Лекин маънавий қашшоқликни қандай қисқартирамиз? Фикр қарамлигидан қандай қутуламиз? Ислохотлар учун маблағ ва инвестицияларни топяпмиз, лекин маънавий иммунитетни мустаҳкамлаш учун руҳий ресурсларни қаердан топамиз?» – деган сўзлари ислохотларнинг бугунги босқичида асосий ишончимиз бўлган ёшлар, уларнинг таълим ва тарбияси бўлиши лозимлигини аниқлатади, албатта.

Чиндан ҳам бир ўйлаб кўрайлик, нега бугун кўплаб ёшларимиз турли иллатлар домига тушиб қолмоқдалар? Нега боғча, мактаб, нега тарбиячи ва биринчи муаллимларининг ўғитлари уларга таъсир этмай қолди?

Хуллас, саволлар кўп, аммо англаганимиздек, бу жараёнда энг муҳим масала – фарзандларимизга биз катталар қанчалик шахсий ибрат, намуна бўла олаётганимиздир.

Динлар тарихида неча минглаб пайгамбарлар ўтгани барчамизга маълум. Биламизки, уларнинг ортидан минглаб, миллионлаб инсонлар эргашганлар. Бунинг асосий сабаби эса уларга нозил бўлган муқаддас китоблар билан бирга ўша пайгамбар, Аллоҳ элчиларининг инсонларга қанчалар ибрат бўла олганликлари ҳамдир.

Инсонларнинг энг гузал ахлоқлиси бўлган пайгамбаримиз Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламнинг умрларида бирор марта ёлгон сўзламаганлари кўп саҳиҳ ҳадислар ва муқаддас китобларимиз-

да келтирилган. У кишининг пайгамбарлик нозил бўлгач, бунга энг аввало, атрофидаги энг яқин кишилари ишонадилар. Ҳатто унинг душманлари ҳам Муҳаммад (с.а.в.)нинг ҳеч қачон ёлгон сўзламамасликларини эътироф этганлар. Пайгамбарнинг бошқа эзгу ахлоқлари билан бирга, ёлгон сўзламаганлари дунёда энг ёш дин бўлган Ислон динига миллиардлаб инсон-

«Маънавий қашшоқликни қандай қисқартирамиз? Фикр қарамлигидан қандай қутуламиз? Ислохотлар учун маблағ ва инвестицияларни топяпмиз, лекин маънавий иммунитетни мустаҳкамлаш учун руҳий ресурсларни қаердан топамиз?»

ларнинг эътиқод қилишига ҳали ҳамон ўз таъсирини кўрсатиб келмоқда.

Ҳўш, биз ўзимиз бола-ларга таълим-тарбия бераётган муаллимлар, умуман, зиёлилар ёшларимизга «уни қилма, буни қил» дейишдан олдин ўзимиз қай даражада уларга ибрат бўлаёламиз? Ваҳоланки, бугун ўсиб келаётган авлодни «уни қил, буни қил» тарзида тарбия қилиб бўлмайди. Балки «бу ишни мана бундай амалга ошириш керак», деб ўзимиз бажариб кўрсатсак, уларга кўпроқ фойдамиз тегармиди?

Шу ўринда буюк маърифатпарвар олим Абдулла Авлонийнинг «Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ» асарида инсон учун муҳим бўлган жамики одоб-ахлоқ меъёрлари, таълим-тарбия масалалари чуқур мушоҳада қилинганлини кўриш мумкин.

Асарнинг «Тарбиянинг

замони» бобида тилга олинган фикрлар ҳам шундан далолат берапти:

«Тарбияни кимлар қилур? Қайда қилинур? деган савол келаду. Бу саволга, «биринчи уй тарбияси. Бу она вазифасидур. Иккинчи, мактаб ва мадраса тарбияси. Бу ота, муаллим, мударрис ва ҳукумат вазифасидур», – деб жавоб берсак, бир киши деюрки, «қайси она-ларни айтурсиз, билимсиз,

боши пақмоқ, кўли тўқмоқ оналарми? Узларида йўқ тарбияни қайдан олиб берурлар», дер. Мана, бу сўз кишининг юрагини эзар, бағрини ёндурар. Отасига нима дерсиз, десак, қайси ота? Тўйчи, улоқчи, базмичи, дўмбирачи, карнайчи, сурнайчи, илм қадрини билмаган, илм учун бир пулни кўзлари қиймаган, замондан хабарсиз оталарни айтурсизми? Аввал ўзларини ўқитмак, тарбия қилмак лозимдур», – дер. Мана бу сўзни эшитгач, умид кўллари қўлтўқга урилур.

Ҳайр, бўлмаса муаллимчи десак, «қайси муаллим? Мақсади пул, маслағи шуҳрат, юқори мактабларда ўқумаган, «усули таълим» кўрмаган муаллимларни айтурсизми? Аввал ўзлари «дорилмуаллим»ларда ўқимақлари, сўнгра дарс бермақлари лозимдур»,

– дер. Мана бу сўз инсонни ҳайрат дарёсига гарқ қилур.

Шуни қайд этиш жоизки, ота-она, тарбиячи ва муаллимлар зиммасида Абдулла Авлоний даврида қандай масъулият бўлса, бугун ҳам масъулият юки камайгани йўқ.

Ўқитувчи ўзининг ҳаёт тарзи, оиласи, жамиятда юриш-туришидан қатъий назар синф хонасига кирдими, истаса-истамаса ўқувчи-ёшларимизга ҳар томонлама ўрнатқ бўлиши лозим.

Президентимиз таъкидлаганларидек, «Агар жамият ҳаётининг танаси иқтисодиёт бўлса, унинг жони ва руҳи маънавиятдир. Биз Янги Ўзбекистонни барпо этишга қарор қилган эканмиз, иккита мустаҳкам устунга таянамиз. Биринчиси – бозор тамойилларига асосланган кучли иқтисодиёт. Иккинчиси – аждодларимизнинг бой мероси ва миллий қадриятларга асосланган кучли маънавият».

Биз ўсиб келаётган фарзандларимизни маънавиятли, маърифатли қилиб тарбияламоқчи эканмиз, энг аввало тарбия тизимини ривожлантиришимиз, тарбия берувчиларнинг ўзлари тарбияланган бўлишларига эришмоғимиз керак. Бугунги кунда Самарқанд вилоятидаги 1255 та ўрта мактабда ана шу талабларга амал қилишга ҳаракат қилияпмиз. Устозлар, ёш ҳамкасбларимизга эса аждодларимиздан мерос бўлиб келаётган миллий қадриятларимизни чуқур сингдиришга эътибор қаратяпмиз. Бу борада ҳар биримиз ўзига хос «тарбия кодекси»мизни яратишимиз ва унга қатъий амал қилишимиз лозим бўлади.

Навоий англамган ҳақиқат

Улуғ мутафаккир, шеърят мулкнинг султони Мир Алишер Навоий бобомизнинг 580 йиллигига бағишланган Навоийхонлик кечасида қатнашдим. Бу тадбир менинг узоқ йиллардан буён қалбим тубига кўмилиб бораётган илк севги билан боғлиқ ҳиссиётларимни кўзгади. Бекорга бу улуг шоирни муҳаббат куйчиси, деб атамас эканлар.

Навоий менинг муҳаббатимни қайта жонлантирди, гўё... Буюк шоир газаллари билан айтилаётган қўшиқларни эшитиб, кўз олдимда болаларча беғубор даврим гавдаланди, ишқ билан тўлиб-тошган қалбим тори қайта чертилди мисли... Болаликдаги илк ва ягона муҳаббатим ишқи куйилиб келди қалбимга. Бу дунё ташвишларини бир зумда унутиб, фақат ўзинг, туйғуларинг ва ўйларинг билан ёлғиз қоласан гўё... Ўрта мактабнинг 8-синфидида эдик, мен синфдошим – қўшни болани пинҳона севардим, ўртамаздаги дўстлик билан бошланган муносабат, менга билдирмасдан севги деган туйғу билан ўрнини алмаштириб улгурган эди...

«Мени мен истаган ўз суҳбатига аржуманд этмас, Мени истар кишининг суҳбатини кўнгулм писанд этмас».

Навоийнинг ушбу мисраларини қоғозга кўчириб, менга тутқазаркан, гўё унинг наздида мен бошқани ўйлардим, билмасдики, менинг ўй-хаёлимда ҳар лаҳза у, фақат у эди. У билан соатлаб суҳбат қуришни, турли мавзуларда фикр алмашишни ва менинг мулоҳазаларимни маъқуллашни истардим. Чунки менинг ҳаёт ҳақидаги ўйларим, фикрларим, ҳиссиётларимни фақат у тушунарди, угина менга далда бўларди, мени кўллаб-қувватларди, кези келганида танқид қиларди, лекин доим кўнглимга қарарди.

Бироқ, ўзбекона тарбия, қизлик гурури, ибод ва ҳаё буни ошкор этишни истамасди, гўё дилимдагини тилимда тан олсам, менинг ҳисларим ошкор бўлса, унинг қадри, беқиёс қудрати кетадигандай... Ииллар ўтиб, гарчи ҳисларимизни бир биримизга очик ошкор этмаган бўлсак-да, ҳаёт бизни бирлаштирди, севги-муҳаббат тўла ҳаётимизни биргаликда, бир оила бўлиб давом эттирдик, фарзандларимиз туғилди, улғайишди...

Мен уни кўп йиллар давомида илк бор севган чоғимдек севиб яшадим, севиш ҳисси ортса ортдики, камаймади, бахтиёр яшадик, бизга кўпларнинг ҳаваси келарди, худди мактаб чоғидигидек, у мени сийлаб, кўнглимга қараб, ардоқлаб яшадим.

Афсуски, бу севгимизга кўз тегди, авваллари менга илҳом берадиган, ҳаётдан завқлантирган, умримни қувончу-бахтга тўлдирган муҳаббат энди менга азоб бера бошлади, бу азобга чидаб бўлмасди, гўё ҳаёт ҳам тўхтаб қолгандек, гўё қалбимни биров қаттиқ гижимлаб, бураб, атайин оғритаётгандек...

Бунга қандай чидаш мумкин?! Мен азобдан қутулишимни йўлини топдим ниҳоят, уни эсламасликка, унутишга урина бошладим, фарзандларим, набираларим билан овундим гўё...

Шеърларни ўқимай, севги-муҳаббат тарануми этилган китобларни мутулаа қилмай қўйдим, суратларига, бахтли онларимиз муҳрланган видео ёзувларни кўрмасликка ҳаракат қилдим, ўзимни ишимга, фарзандларга бағишладим. Бу бироз натижа берди, азоблар чекинди, лекин...

Навоийни тингладим, менинг азобли ҳисларим ширин дамларни етаклаб яна бош кўтарди, кўзларимга шашқатор ёш келди, шундагина уни ниҳоятда соғинганимни, унутишни истасам-да, унутма олганимни, унутишнинг иложи йўқлигини англадим... Бундай ишқ унутилмайди, йўқ бўлиб кетмайди, ахир бу ишқ болаларимга кўчибди, набираларимда бўй кўрсатибди...

Унинг жисми бу дунёдан кетган бўлса-да, руҳи, ишқи ҳамиша мен билан эканини англади, Навоий менга...

СИФАТ МАСАЛАСИМИ ЁКИ МОНОПОЛИЯ

ёхуд танловсиз эълон қилинаётган дарсликлар ортида нима турибди?

Уйғониш даври оstonасига қадам қўяётган мамлакатимиз учун таълим-тарбия, илм-фан тараққиётига ҳар қачонгидан ҳам катта эътибор қаратилаётгани бежиз эмас. Бу жараёнда эса турли дарслик ва ўқув қўлланмаларининг ўрни бекибсиз. Утган ҳафта «Ишонч» газетасида айни шу мавзуда таҳлилий мақола чоп этилди. Мақоланинг долзарблиги ва партия электроти талабларига мос эканини инобатга олиб, уни ўқувчиларимиз эътиборига ҳавола қилишга қарор қилдик.

Халқ таълими тизимида педагогларни соҳанинг мохир кўллари қиёс қилсак, дарсликлар, шубҳасиз, таълимнинг ўткир кўзларидир. Чунки ўқувчи асосий билимини дарсликдан ўзлаштиради. Шу боис ҳам дарсликлар масаласига бот-бот урғу берилади. Уларни мазмунан янгилаш, ёдлайдиган маълумотлар билан тўлдириш эмас, ҳаётда қўллай оладиган малакани ҳосил қилувчи дарсликлар яратишга эътибор қаратилмоқда. Аммо ажабланарлиси, сифатли дарслик яратиш баҳонасида буйналишда ҳам халқимизни анчадан буён абгор қилиб келаятган монополия масаласи буй кўрсатаётгандек.

2020 йил 6 июлда Вазирлар Маҳкамасининг «Умумий ўрта таълим муассасаларида «Тарбия» фанини босқичма-босқич амалиётга жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилинди. Унга асосан «Одобнома», «Ватан туйғуси», «Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари», «Дунё динлари тарихи» каби фанларнинг ўрнига уларнинг мазмун-моҳиятини ўзида жамлаган ва миллий қадриятларимизни ёшлар онгига чуқурроқ синдиришга хизмат қиладиган «Тарбия» фани жорий этилиб, янги дарсликлар яратилди.

Дарсликларнинг мазмуни

ҳақида педагоглар амалиётда уни эндигина қўллаб бошлагани боис ҳозирча бирон нарса дейишдан йироқмиз. Бизга маълум бўлгани шуки, Республика Таълим маркази керакли амалиётчи ва назарий мутахассисларни тўллаб, бор куч ва салоҳиятини шу дарсликларни янгилаш руҳида чоп этишга тайёрлади. Қизиғи, дарсликларни чоп этиш жараёнида бу йил ўзгачароқ усул қўлланилди ва бу янгилаш ётган, очиқ ва шаффоқликка интилаётган жамиятимизда айрим саволларни келтириб чиқармоқда.

Гап шундаки, дарсликлар давлат аҳамиятидаги товарлар рўйхатига киритилган бўлиб, шу пайтгача уларни чоп этишдан олдин нашриётлар учун тендер ўтказиларди. Масалан, 3-синф «Математика» дарслиги чоп этилиши керак бўлса, бу ҳақда нашриётлар учун матбуотда танлов эълон қилинарди. Бунда нашриётлар муаллифлар билан ишлаб, Республика таълим марказининг тавсияси, талаби ва кўрсатмаларига ижодий ёндашган ҳолда ўз вариантларини тайёрларди. Белги-ланган вақтда вариант сифатида тақдим этилган барча хомаки дарсликлар Республика Таълим марказининг махсус ишчи гуруҳи томонидан кўриб чиқилиб, улар ичидан мазмунан ва сифат жиҳатидан «Энг яхши» деб топилган лойиҳа эгалари (нашриёт) билан чоп этишга шартнома тузиларди. Танловда ғолиб бўлмаган лойиҳаларга эса ишчи гуруҳнинг хулосаси тақдим этиларди.

Бу йил Халқ таълими вазирлиги нашриётлар томонидан ишлар сушт ташкил этилиб, яратилаётган дарсликларнинг нашриётлар ва чоп этишда эскича усул сақланиб қолаётгани, нашриётларнинг муаллифлар билан ишлаш малакаси талабга жавоб бермаётгани, расом ва муҳаррирлар етишмаслигини таъкидлаб, ҳеч қандай танлов эълон қилмасдан, Таълим марказида тузилган муал-

лифлар гуруҳи билан дарсликлар яратди ва 6 миллион нусхада 7 тилдаги «Тарбия» дарслигини чоп этиш учун «Kolor Pack» нашриёти билан шартнома имзолади.

Аммо кейинчалик дарсликнинг маълум нусхалари «Фафур Фулом» «Sano Standart» ва «Ўзбекистон» нашриётларида ҳам чоп этилган бўлса-да, бу нашриётларда китоблар Халқ таълими вазирлиги билан эмас, «Kolor Pack» нашриёти билан тузилган шартнома асосида босилди. (Олдинлари дарсликларни чоп этиш учун бир неча нашриётлар билан шартнома тузиларди).

Мавзу юзасидан «Фафур Фулом» ва «Ўзбекистон» нашриётлари вакиллари билан суҳбатлашганимизда, улар ўзлари ишлаётган нашриётларнинг сифатли дарсликлар чоп этиш учун барча зарур технология ва шароитга эгаллигини, керак бўлса дарслик мазмуни устида кўпроқ ишлаб, ҳатто муаллифларга икки қара кўп гонорар тўлашга ҳам тайёрлигини айтишди. Уларнинг наздида, Халқ таълими вазирлигининг танловсиз иш тутиши ва фақат «Kolor Pack» билан шартнома тузаётгани, қолаверса, келгуси ўқув йили учун ҳам бир неча 10 га яқин дарсликларнинг лойиҳа макети Таълим маркази қошида тайёрланаётгани соҳада шаффоқликни хиралаштириб, монополияга йўл очмоқда. Келгусида бу дарсликлар сифатига таъсир этмасдан қолмайди. Чунки ушбу жараёнларда Республика таълим маркази ҳам, дарслик тайёрловчи ҳам уни баҳоловчи ташкилот бўлиб қолмоқда.

Одатда, одамнинг ўзига ўзи берган баҳоси холис бўлмайди, ҳар қандай ишни ҳам ўзгалар, атрофдагилар, соҳа мутахассислари баҳоласа, у ҳаққонийроқ бўлади. Халқ таълими вазирлиги ҳақиқатан сифатли ва мазмунли дарсликлар чиқармоқчи экан, марҳамат, Таълим маркази муаллифлар учун янги билим берувчи

ўқишлар, семинарлар ташкил этсин. Нашриётлар билан ўзларига керакли дарслик қандай бўлиши лозимлиги ҳақида фикр алмасин ва барча учун намунавий дарслик макетини берсин. (Аслида уларнинг вазифаси ана шу ташкилий ишлар бўлиши керак). Кейин ҳар бир нашриёт ўша лойиҳани ўзлари мустақил муаллифлар билан ижодий қайта ишласин. Ана шундагина сифатли дарсликлар яратилади. Ҳозирги ҳолатда, яъни барча дарсликлар Таълим маркази томонидан тайёрланиши хатолар кўпайишига, уларнинг битта нашриётда чоп этилиши эса монополияга олиб келади.

Република Таълим маркази раҳбари Шўхрат Сатторовдан ҳолатга изоҳ сўраганимизда у шундай жавоб берди: «Тарбия» дарслигини тайёрлаш давомида мамлакатимизда муаллифлар мактаби йўқлиги жуда-жуда билинди. Шу пайтгача дарслик муаллифлари ёзган битта дарслик 30 йиллаб қайта нашр

этилиши ҳисобига амалда бўлган. Аммо уларнинг муаллиф сифатида билими бойитилмаган, кенгайтирилмаган. Натижада муаллифлардан шогирдлар етишиб чиқмаган, тизимда уларнинг ўзига хос мактаби яратилмаган. Оқибатда дарсликларимиз куруқ, назарий маълумотлар энциклопедиясига ўхшаб қолган. «Тарбия» дарслигини тайёрлашда аввало, олдинги авлод дарслик муаллифлари билан биргаликда амалиётчи ўқитувчилар, назарийчилар, халқаро экспертлар ва шу соҳага қизиқувчи педагоглар жамоасидан иборат муаллифлар гуруҳини туздиқ. Сифатли ва мазмунли дарслик тайёрлаш учун муаллифларга зарур мавзуларни ўқитдик. Буюк Британиянинг Кембриж университети, Оксфорд университети, Германиянинг Клетт-Верлаг ва Хуебер Верлаг, Сингапурдан Стар Публишинг, шунингдек, Корея Республикаси ва Япония нашриётлари томонидан нашр этилган дарслик, дафтар,

ўқув қўлланмалари намуналарини ўргандик. Ҳозирги ҳолатда нашриётларнинг фаолияти, муаллифлар билан ишлаш кўникмаси биз кутган сифатли дарсликларни яратиш имконини бермайди. Шу боис, муаллифлар сафи кенгайиб, уларнинг малакасидан кўнглимиз тўлғачина, нашриётлар ўртасида танлов асосида дарсликлар чоп этишни йўлга қўйишимиз мумкин. Ҳозирда дарсликларни тайёрлашда ўқувчиларнинг ёш хусусиятлари, қобилиятлари ва ўзлаштириш даражалари инобатга олинмиши, шунингдек, амалий кўникмаларни шакллантириш бош мақсадга айланган ва 1-синфдан 11-синфгача бўлган дарсликлар Таълим маркази қошидаги ягона муаллифлар жамоаси томонидан яратилади. Бу эса дарсликлар ўртасида ўзвийликни таъминлашга хизмат қилади.

Азиз газетхон, ушбу мулоҳазаларни ҳукмингизга ҳавола қилар эканмиз, у ёки бу томонни оқлаш ёки қоралаш фикридан йироқмиз. Шу боис, ҳар икки тарафнинг ҳам фикрларини беришга ҳаракат қилдик. Истагимиз, дарсликларимиз сифати ошини, ўқувчиларимиз билими юксалсин. Аммо ошқораликка интилаётган даврда дарслик тайёрлаш жараёнидаги ҳар бир босқич шундай шаффоқ ташкил этилсин-ки, юқоридаги каби эътироз ва шикоятларга ўрин қолмасин. «Майдон – мардники» деган гап бор халқимизда. Шундай экан, «Биз ҳам зўр китоб чиқара оламиз» дея ишонч билан таъкидлаётган томонларга ҳам имконият берилиши керак эмасми?

Хўш, бу борада сиз нима дейсиз? Агар соҳада меҳнат қилиб, дарсликлар чоп этилиши масаласига эътиборсиз бўлмасангиз, марҳамат, мавзу юзасидан тақлиф ва мулоҳазаларингизни йўлланг. Зеро, ҳақиқат баҳсларда туғилади.

Зебо НАМОЗОВА

✓ Депутатнинг бир куни

«Уйма-уй» – халқчил лойиҳа

– Менинг олдимга ҳадеб «нима ёрдам керак?» деб сўраб келиб-кетадиганлардан тўйдим, сизлар ҳам шундай қилсангиз, яхшиси, дардимни айтмай қўя қолай, кетинглар, – дея алам билан депутатни кутиб олган Жиззах вилояти, Фориш тумани, Меҳнатобод МФЙ-да яшовчи фуқаро С.М. кўрсатилган амалий ёрдамдан кейингина енгил нафас олди...

«Миллий тикланиш» демократик партияси аъзоси, Фориш тумани Кенгashi депутати Гулноза Икромова фуқаро С.М.нинг оилавий аҳволини ўрганганида, унинг турмуш ўртоғи вафот этгани, вояга етмаган қизи бир муддат қайнонаси билан яшагани, уни ўз қарамоғига олганидан кейин эса, қайнонаси қизининг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномасини

беришдан ҳам бош тортаётгани, фарзандини мактабга бериш учун ҳужжатларни расмийлаштира олмаётгани маълум бўлди.

Ушбу масалага депутат аралашиб, тушунтириш ишларини олиб борганидан сўнг С.М.нинг вояга етмаган қизига тегишли гувоҳномани кўшни қишлоқда яшовчи қайнона ўзи олиб келиб берди, қизалоқнинг ҳужжатлари мактабга тайёрлаш гуруҳига топширилди...

Партиянинг «Уйма-уй» лойиҳаси асосида ўрганишлар олиб борилганида, Зафаробод туманида яшовчи фуқаро Б.Н. туғма ногиронлиги бор фарзандини «Мурувват уйи»га жойлаштириш масаласида амалий ёрдам сўраган. Дастлаб, нахотки она ўз фарзандидан воз кечмоқчи бўлса, деган хаёлга борган депутатлар масаланинг асл моҳиятига

етгач, бироз енгил тортишди. Аниқланишича, Б.Н.нинг турмуш ўртоғи ҳеч қерда ишлармас, оиланинг моддий аҳволи билан умуман қизиқмас экан. Ноғирон бола еб-ичишининг ҳам тайини йўқ, ёлғиз она ҳам ўз соғлиғини йўқотган, ижарада амаллаб яшар экан. Шундан кейин партия фаоллари Зафаробод тумани ва Жиззах вилояти халқ таълими бошқармаси ҳамда бошқа мутасадди ташкилотларга мурожаат қилиб З.Б.ни «Мурувват уйи»га жойлаштиришга муваффақ бўлишди.

Мурожаатлар билан ишлаш бўлими.

Кутинг!

ЁШЛАР ҲУНАРСИЗ, БИНОЛАР ҚАРОВСИЗ ҚОЛМОҚДА

– Ёшлар келажакимиз деб кўп ва хўп гапирамиз, – дейди маҳалла фаоли Иброҳим Абдуллаев. – Бироқ келажакимиз бўлган маҳалламиз ёшлари ҳунарсиз қолмоқдалар.

Келгуси сонларда

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ» ГАЗЕТИГА ОБЪЕКТ ЭТИЛДИ
ОБЪЕКТ ИНДЕКСИ 158
ОБЪЕКТ - 2021!

Хуршид ҚУРБОНОВ,
Навоий давлат педагогика
институтини тuzилмасидаги
«Қатагон курбонлари
хотираси» музейи директори,
тарих фанлари номзоди.

«ҚАТТА ҚИРГИН» ДАВРИ ДАҲШАТЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2020 йил 8 октябрда «Қатагон курбонларининг меросини янада чуқур ўрганиш ва улар хотирасини абадийлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармойишни имзолади.

Мазкур фармойиш, таъбир жоиз бўлса, тарихий аҳамиятга молик бўлиб, юрт мустақиллиги ва озодлиги йўлида жонини фидо айлаган, бугунги дориломон кунларни кўролмай кўзи очик кетган миллатпарвар аждодларимиз хотирасига кўрсатилган юксак ҳурмат-эҳтиром инъикосидир.

Зеро, мустабид тузум даврида қатагонга учраган зиё-лилар, илм-фан, маданият ва санъат, адабиёт намоёндалари, давлат ва жамоат арбоблари, ҳатто оддий касб эгаси бўлган минглаб юртдошларимизнинг номлари ва хотирасини абадийлаштириш, уларнинг жасорати ва матонати мисолида ёш авлодни ҳар томонлама етук, ватанпарвар, мухил шахслар этиб тарбиялаш муҳим вазифа ҳисобланади.

Тарихий хотирасиз келажак йўқ, деганларидек, бугунги авлод учун қатагон курбони бўлган аждодларимизнинг ҳаёти ва фаолиятини, хусусан, жадидлар меросини янада чуқур ўрганиш маънавий қарз ва фарз десак, муболага бўлмайди.

Шу маънода, қуйида қатагон сиёсати энг юқори чўққига чиққан 1937-1938 йилларда мамлакатимизда амалга оширилган мисли кўрилмаган хунрезликлар ҳақида тўхталиб ўтишни жоиз, деб билдик.

Ўзбекистоннинг собиқ тузум давридаги тарихининг қора доғлари бу шубҳасиз, ўтган асрнинг 1937-1938 йилларидаги «Қатта террор», «Қатта қиргин» ёки «Қулоқлар операцияси» деб номланган советларнинг муҳиш қатагон сиёсатидир. Бу оғир кўргуликларнинг бошланishiга Сиёсий бюронинг 1937 йил 2 июлдаги «Светларга қарши унсурлар тўғрисида»ги қарори туртки берган. Шундай қилиб, собиқ иттифоқ Ички ишлар халқ комиссари, «темир нарком» номини олган Н.Ежов томонидан 1937 йил 30 июлда «собиқ қулоқлар, жиноятчилар ва бошқа советларга қарши унсурларни қатагон қилиш операцияси тўғрисида»ги 00447-сонли мутолақа махфий ва операция буйруғи қабул қилинади. Бу буйруқ қатагоннинг оммавий тус олишида бош омил бўлди. Унга мувофиқ, 1937 йил 10 августдан то 1938 йил 1 январгача бўлган вақтда Ўзбекистон бўйича жами 10 700 киши қамоққа олиниб, улардан 3 613 киши 1-тоифа бўйича отишга, 7 087 киши 2-тоифа бўйича 8-10 йил муддатга қамоқ жазосига ҳукм қилинган.

Аслида буйруқ бўйича Ўзбекистондан биринчи тоифа бўйича 750 киши, иккинчи тоифа бўйича 4000, жами 4750 киши қатагонга тортилиши кўрсатилган бўлса-да, амалда бу «топшириқ» ортиги билан бажарилган. Ушбу буйруқ ижросини таъминлаш учун барча чора-тадбирлар ишлаб чиқилган. Республикалар, ўлкалар ва вилоятлар ҳудудларида маҳаллий шароитлар ва юзага келган вазиятлар мувофиқ оператив секторлар ташкил қилинган.

Буйруқда операцияни 1937 йил 5 августдан бошлаш ва 4 ой муддатга яқунлаш, Туркманистон, Тожикистон, Ўзбекистон ва Қирғизистон республикаларида 1937 йил 10 августдан, Шарқий Сибирь вилояти, Красноярск, Узоқ Шарқ ўлкаларида эса 15 августдан бошлаш кўрсатилган. Буйруқ билан республикалар, ўлкалар ва вилоятларнинг «учликлар» таркиби ҳам тасдиқланган.

Қатагон сиёсати белгиланган режа асосида босқичма-босқич амалга оширилган. Фақат 1937 йил 10 августдан 5 ноябргача бўлган вақт ичида «учлик»нинг №1-32 – сонли мажлис баённомалари қарори билан Ўзбекистон бўйича қатагон қилинган 3083 кишидан 1688 киши отишга, 1369 киши 8-10 йил МТЛ (меҳнат тузатув лагери)га сургун қилишга ҳукм этилиб, атиги 36 киши қамоқдан озод қилинган. Жазога тортилганларнинг 1543 нафари «собиқ қулоқ», 781 нафари колхозчи-деҳқон бўлган.

1937 йил 13 ноябрдан 28 ноябргача бўлган вақт оралиғида 1 611 нафар ўзбекистонлик «учлик»нинг № 33 - 43 – сонли йиғилиш баённомалари қарори билан қатагон қилинган. Улардан 378 киши отишга, 1 316 киши 8 – 10 йил МТЛ жазосига ҳукм қилиниб, бор-йўғи 17 киши ҳибсдан озод этилган. Уларнинг 811 нафари «собиқ қулоқ», 207 нафари колхозчи-деҳқон бўлган.

1-27 декабрь кунлари эса, «учлик»нинг № 44 – 65 – сонли баённомалари қарори билан 3 644 нафар юртдошимиз устидан ҳукм ўқилган. Улардан 392 киши отишга, 2 572 киши 10 йилга, 644 киши 8 йилга МТЛга ҳукм этилган бўлиб, 35 киши ҳибсдан озод қилинган, 1 киши тергов вақтида вафот этган. Уларнинг 2 777 нафари «собиқ қулоқ», қолганлари колхозчи-деҳқон бўлган. «Учлик»нинг 8 кунлик иш фаолиятида жами 22 та баённома тузилган.

«Учлик» 1938 йил 4 февралда 2 та, 7 февралда 2 та, 9 февралда 2 та, 10 февралда 3 та, 13 февралда 3 та, 14 февралда 1 та, 16 февралда 5 та, 17 февралда 3 та, жами 21 та йиғилиш ўтказган. Бу йиғилишларда 2 486 киши устидан ҳукм чиқарилиб, улардан 2 088 киши отишга, 389 киши 10 йил муддатга, 2 киши 8 йил муддатга МТЛ қамоғига ҳукм этилган, 4 киши тергов вақтида вафот

этиган, 2 киши озод қилинган, 1 кишининг иши қайта кўриб чиқиш учун юборилган.

1938 йил 28 мартда Сиёсий бюро аъзолари И.Сталин, В.Молотов, Л.Каганович, А.Жданов, К.Ворошиловлар имзоси билан Олий суд Ҳарбий коллегиясига ишларни кўриб чиқиш учун 165 кишининг рўйхати тақдим қилинган. Бу рўйхатдаги ўзбек зиёлилари элитаси бўлган Абдулла Қодирий, Абдурауф Фитрат, Абдулхамид Сулаймон Чўлпон, Усмонхон Эшонхўжаев, Раҳим Иноғомов, Комилжон Алимов, Исроил Ортиқов, Карим Болтаев, Абдулла Каримов, Раҳим Маннон, Усмон Носиров, Элбек Юнусовлар олий жазога ҳукм этилган ва шу куннинг ўзидаёқ отиб ташланган. Умумий ҳисобда жами 155 киши отишга, 10 киши қамоқ жазосига ҳукм қилинган.

Қатагонларнинг кейинги босқичи 1938 йилнинг сентяб-рига тўғри келади. ВКП(б) МК Сиёсий бюроси 1938 йил 15 сентябрда НКВД фаолияти тўғрисидаги масала юзасидан қарор қабул қилади. Ушбу йиғилишнинг 1937 йилдаги № 00485, № 00439 ҳамда 1938 йилдаги № 302 ва № 326 – сонли буйруқлари бўйича қамоққа олинган аксилчиликнинг миллий контингентлар бўйича кўрилмай қолган тергов ишларини жойлардаги «махсус учлик»ларга бериш ҳақидаги таклифи маъқулланади.

«Қатта террор» даврида қатагонга тортилган кишиларнинг фақат Самарқанд ва Бухоро округлари бўйича жами сони 1 300 нафарни ташкил қилган. Умуман, Ўзбекистон халқи бошига оғир қулфатлар солинган 1937-1939 йилларнинг ўзидагина мамлакат бўйича 41 минг нафардан кўпроқ киши қамалиб, улардан 37 минг нафардан кўпроғи судланган бўлса, 6 920 киши отиб ташланган.

Тарихимизнинг бу аччиқ ҳақиқатлари Ватанимиз ўз мустақиллигини қўлга киритганидан сўнггина бизга аён бўлди. Бугунги кунда халқимизнинг озодлиги ва эркинлиги, келажак авлодларнинг тинч ва фаровон ҳаётини таъминлаш йўлида мардона кураш олиб бориб азиз жонларини фидо қилган, муста-

бид тузум даврида қатагон қилинган аждодларимиз хотирасини абадийлаштириш, уларнинг фаолияти ва меросини ўрганиш ҳамда тарғиб этиш борасида қатор эзгу сазъ-ҳаракатлар амалга ошириб келинмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг «Қатагон курбонларининг меросини янада чуқур ўрганиш ва улар хотирасини абадийлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармойиши ана шу эзгу амалларга янада янгича мазмун-моҳият бағишлаб, халқимизнинг фидойи фарзандлари, маърифатпарвар аждодларимиз ҳаёти ва фаолияти билан боғлиқ ҳақиқатни тўлиқ юзага чиқариш, тарихий адолатни тиклаш, бу борадаги ишларнинг қўламини ва самарасини ошириш йўлида муҳим ўрин тутди.

Фармойиш билан мустамлакачилик даврида қатагон қилинган фидойи инсонлар хотирасини абадийлаштириш, уларнинг ҳаёти ва фаолиятини, илмий-ижодий меросини чуқур ўрганиш бўйича Республика ишчи гуруҳи тузилди. Ишчи гуруҳ ўз фаолиятини кенг жамоатчилик ва мутахассислар фикр-мулоҳазаларини инобатга олган ҳолда олиб бормоқда.

Яна шуни таъкидлаш лозим, бугунги кунда «Қатагон курбонлари хотираси» давлат музейининг ҳудудлардаги олий таълим муассасалари қошида бўлимлари ҳам фаолият юритмоқда. Улар томонидан аждодларимиз томонидан қолдирилган, лекин тўлиқ ўрганилмаган бой меросни ёш авлодга етказиш, қатагон курбонларининг ҳаёти ва фаолиятини илмий тадқиқ қилиш, улар ҳақида илмий-тарихий китоблар, бадиий ва ҳужжатли фильмлар яратиш каби чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда.

Хулоса ўрнида айтганда, миллий қадриятларимизни асраб-авайлаш, ёш авлодни ватанпарварлик ҳамда бой маънавий-маданий меросимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш, ёшларда гоёвий иммунитетнинг шаклланишида мустақиллик ва адолат тантанаси учун курашган фидойи аждодларимиз кўрсатган жасорат ва ибратли фаолият муҳим аҳамият касб этади.

Ташаббус

«Алишер Навоий» халқаро журнали таъсис этилди

Самарқанд давлат университети профессор Ибодулло Мирзаев ташаббуси ва бош муҳаррирлиги ҳамда Tadqiqot.uz сайти ҳамкорлигида «Алишер Навоий» халқаро журнали таъсис этилди.

Журналда навоийшунослик, шоир адабий меросининг умумжаҳон тамаддунида тугган ўрни ва адабий таъсир масалалари ёритиб борилади. Журнал АҚШнинг Crossref.org тизимига киритилган ҳамда ҳар бир мақолага рақам берилади.

580 йиллиги муносабати билан журналнинг 1-сонини чоп этилди. Унда юртимиз ва хориқлик навоийшунос олимларнинг буюк шоир ижодининг долзарб масалаларига бағишланган мақолалари эълон қилинган.

Ушбу халқаро электрон илмий журналга мақолалар ўзбек, рус, инглиз, француз, турк, тожик каби тилларда қабул қилинади. Нашр жаҳоннинг турли мамлакатларида амалга оширилаётган навоийшуносликка оид тадқиқотларни ёритиб боришга мўлжалланган.

@aoka_uz

Эълон

«SIRDARYO UNIVERSAL KIM OSHDI SAVDO SERVIS» МЧЖ

бошланғич баҳоси босқичма-босқич олиб бориш тартибидан ўтказиладиган очик аукцион савдосига таклиф этади!

1. «PLATINUM CREDIT PLUS» МЧЖ нинг 2021 йил 6 февраль кундаги 91 – сонли ижро хатига асосан, гаровга қўйилган қуйидаги тилла буюмлари аукцион савдосига қўйилмоқда. Жумладан, лотлар бўйича:

1 - лот.	6.6 -	2 994 448	сўм.
2 - лот.	6.6 -	16 607 415	сўм.
3 - лот.	6.6 -	1 272 640	сўм.
4 - лот.	6.6 -	4 491 672	сўм.
5 - лот.	6.6 -	2 994 448	сўм.
6 - лот.	6.6 -	1 695 541	сўм.
7 - лот.	6.6 -	2 245 836	сўм.
8 - лот.	6.6 -	6 647 675	сўм.

Аукцион савдоси 2021 йил 12 – март кунини соат 11:00 дан бошлаб ўтказилади. Ушбу тилла буюмлари билан «PLATINUM CREDIT PLUS» МЧЖнинг кўргазмалар залига бориб бевосита жойида танишиш мумкин. Манзил: Тошкент шаҳар, Бунёдкор шоҳ кўчаси, 156-«А»уйда жойлашган, Чилонзор СВК ҳудудидаги 16/12-сонли шаҳобчаси. Аукцион савдосида иштирок этиш учун талабгорлардан аризаларни қабул қилиш расмий иш кунлари соат 10:00 дан 16:00 гача қабул қилинади (13:00 дан

14:00 гача тушлик вақти). Тўлов ва аризаларни қабул қилиш, эълон чоп этилган кундан бошлаб қабул қилинади, охириги муддати: Бир кун қолганда тўхтатилади. Ушбу юқоридаги ЛОТлар бўйича аукцион савдосида сотилмай қолган тилла буюмларнинг такрорий савдоси 2021 йилнинг 16, 18 – март кунлари соат 11:00 дан бошлаб ўтказилишини олдиндан маълум қиламиз. Аукцион савдоларда қатнашиш учун талабгорлар «Савдо ташкилотчиси» билан тузиладиган гаров келишувига

асосан, лотнинг бошланғич баҳосининг 5 фоиздан кам бўлмаган миқдорда гаров пулини ҳар бир лот учун алоҳида тартибда, тўлов ҳужжатида ижро ҳужжати рақами ва санасини кўрсатган ҳолда «SIRDARYO UNIVERSAL KIM OSHDI SAVDO SERVIS» МЧЖнинг, АТБ «Ўзсаноатқурилиш» банк Сирдарё минтақавий филиалидаги қуйидаги ҳисоб рақамига тўлашлари шарт:

Х-Р: 2020 8000 9004 0989 4001,
МФО: 00855, ИНН: 303 121 227

АУКЦИОН САВДОСИ ЎТКАЗИЛАДИГАН МАНЗИЛ:

Гулистон шаҳар, А.Навоий кучаси 46 – уй, 2 – қават, 203 – хона, телефон: 90-264-18-95. Хизматлар лицензияланган: реестр тартиб рақами № 224, Гувоҳнома № 0224, 17 декабрь 2014 йил берилган.

– Утиринг, ака! Ҳангомалаше-е-еб кетамиз! Шу жийронтойимнинг ёшиям ўттиздан ошдиёв! Кунимга яраб турибди, тирикчиликнинг айби йўқ. Ишдан бўш пайтимда йўлга чиқаман. Бир замонлар битта такси тўхтаса, ўн та одам югуриб борарди. Ҳозир битта одам кўл кутарса, ун машина гийқиллаб тўхтади. Шўпирлар орасида «клиентимни обқуидинг» деб ёқа бўғишадиганлари ҳам бор! «Ҳой, барака топгур, карвон кўп, ризқи бошқа, улар ердამисан», десангиз, «насихатингни укангга қил» дейди. Вой, тавбангдай кетай!

Ўткир Ҳошимов «Оқсоқол Генерал»

Мол бозор кунлари Шўрабозорга тушиб тураман. Ораси яқин. Қўй-пўй харид қилганларни элтиб қўйсам, ҳарна беш-ўн сўм тушади, насибага яраша...

Бир куни сахарлаб бозорга бордим. Баҳор эди. Шивалаб ёмғир ёғиб турибди. Жийронтойни тўхтатиб, разм солсам, дарахт тагида бир чол турибди. Бозордан харид қилган қўйнинг арқонини ушлаб олган. Чолнинг олдига ҳали у шўпир боради, икки оғиз гаплашади-да, бурилиб кетади. Ҳали бу шўпир боради, кўл силтаб нари кетади. Охири мен ҳам бордим. Одатда, йўловчи «фалон жойгача қанча сўрайсиз», деб аниқлаштириб олади. Шўпир қира ҳақини айтади. Бир хиллари бор. Отасининг хунини сўрайди-да, «ками бор» деб ҳам қўяди. Бозордаги чайқовчи бўп кет-э, шовво!

Хулласи калом, яқин бориб салом бердим. Хизмат, отахон, қаерга обориб қўяй? – десам, чол негадир бош чайқади.

Айтганим билан барибир обормайсан, шўпир болам, – деди. Ҳайрон бўлдим.

Нега обормас эканман? – десам, кўлди. Негалиги шуки, қўй харид қиламан, деб бир тийин пулим қолмади, – дейди. Бўпти, отахон, уйингизга борганда ҳисоб-китоб қилаверамиз, – деган эдим, бош чайқади.

Иложим йўқ. Уйдагиларнинг бири ишга, бири ўқишга кетган. Кампиримда ҳемири йўқ... аммо

уйим яқин. Рози бўлиб, текинга обориб қўйсанг, дуо қиламан, – деди.

Қараб турсам, чолнинг юзида нур бор. Ёлғондан ҳазар қилиши кўриниб турибди. «Савоб ҳам керак-ку», дедим ўзимга ўзим. Барибир шаҳар томон юраман. Йўл усти экан, ташлаб ўтақолай дедим-да, икковлашиб кўчқорнинг оёғини жуфтлаб боғлаб, багажникига солдик.

Йўл-йўлакай гурунглашиб кетдик. Чол яқинда эварали бўлган экан. Бунинг устига, Наврўз байрами келяпти. Шунинг учун махалла-қўйни йиғиб издиҳом қилмоқчи экан. Оқсоқолнинг уйи чиндан ҳам узоқ эмас экан: нарис билан тўрт қақиримча. Зум ўтмай манзилга етиб келдик. Чол болаҳонали уйнинг дарвозасидаги кўнғироқни босиши билан ичкаридан ярашиқли кийинган ўттиз-ўттиз беш ёшлардаги йигит чиқди. Аввал оқсоқолга, кейин менга салом берди. Тавозе билан қўшқўллаб кўришди.

Менга қара, датсент! – деди чол зарда билан. – Анави кўйнинг оёғини еггин-да, ҳовлидаги тутта арқонлаб қўй! Бўл тез!

Йигит «хўп бўлади, отахон», деб машина томон югурди. Икковлашиб қўйни туширдик. Йигит қўй етаклаб кетаётган эди, чол тагин ўша зардали оҳангда сўради:

– Аканг қани?
– Уйдалар, – деди йигит.
– Тез чиқсин баққа!
Йигит «хўп бўлади, отахон», деганча қўйни судрагудек бўлиб ҳовлига кириб кетди.

– Буниси домла, – деди оқсоқол тушунтириб. – Институтда дарс беради.

Чол гапини тугатмасиданоқ ичкаридан милиция кийимини кийган подполковник чиқиб келди. У ҳам худди укасига ўхшаб салом берди. Иккаламиз билан қўшқўллаб кўришди.

– Энди бизга рухсат, отахон, – деган эдим, чол «шошмай тур» деб имо қилди-да, подполковникка буюрди:

– Қани, «қашланмайсанми», начайник?

– Хўп бўлади, отахон, қанча керак? – деди подполковник чўнтагидан ҳамён чиқариб.

– Йигирма минг!
– Уғли минг сўмликлардан кераклигини санаб чолга узатган эди, оқсоқол жеркиб берди.

– Менгамас, шўпир йигитга бер!
– Хўп бўлади, отахон! – подполковник шундай деб, пулни менга чўзди.

Ҳайрон бўлқолдим.
– Отахон, – дедим тушунтириб. – Бошида келишганмиз: пул керакмас, дуо қилсангиз бўлди.

– Дуо ҳам қиламан. – Чолнинг чехраси ёришди. – Сен бунинг савлатига парво қилма, – деди ўғлини кўрсатиб. – Бу падполковник бўлса, мен генералман! Бу хонадоннинг лашкарбошиси ман бўламан!

Подполковник пул узатган қўйи жилмайиб турар, мен бўлсам, қира ҳақини олишни ҳам, олмаслиқни ҳам билмай гарангисиб қолгандим.

– Олавер, акангники таваррук,

– деди чол. Сўнг бир зум сукут сақлади-да, тушунтирди. – Ҳали бозорда пулим йўқ, деганим бежиз эмасди. Қани, кўрай-чи, одамларда инсоф, химмат, бировнинг ҳожатини чиқариш деган нарсалар борми, бор бўлса кимда, шуни билмоқчи эдим. Отангга раҳмат, шўпир болам! Сендақалар борлигига шукр!

– Барибир бу пул кўп, – дедим ростини айтиб.
– Ишинг бўлмасин, – дея чол силтаб ташлади. – Кам десанг, аканг яна қўшади.

Подполковник бирпас турса, қира ҳақи «болааб» кетишини билди шекилли, пулни чўнтагимга суқиб қўйди.

– Мана энди дуо қиламан! – деди чол кўл очиб. – Толган-тутганинга барака берсин! Уловингни тагидан доим шамол ўтиб турсин, шўпир болам! Ҳар хил балолардан Узи асрасин. Сен ҳам менга ўхшаб, манави акангга ўхшаб, пири бадавлат бўлиб юргин!

Машина томон юрган эдим, чол ўғлига тайинлади:

– Менга қара, начайник! Шу машинани номирини ёзиб ол! Йигитларингга айт: ҳеч ким ҳеч қаерда тўхтатмасин, уқдингми?

– Хўп бўлади, отахон! – деди подполковник.

...Чолнинг ўғли чиндан ҳам ДАН соҳасида ишлайдими-йўқми, унисини билмадим-у, ўшандан бери машинамни бирон жойда тўхтатишгани йўқ. Ҳатто бирикки марта кўча четида турган инспектор йигитлар менга ҳест берганини ҳам кўрдим!

Иккинчи тўйғу

Шайх Али Тантовий раҳимахуллоҳ айтадилар: «Қизимни озроқ ловия ва гуруччи бир мис патнисга солиб, устига бақлажон, бодринг ва бир-икки дона ўрик ташлаб чиқиб кетаётганини кўрдим.

Ундан: – Кимга элтаясан? – деб сўрадим.

– Қоровулга, бувим айтдилар, – деди.

Мен: – Буёққа кел, дедим. Қизим келди. Унга:

– Бир-иккита ликопча олиб кел. Ҳар бир таомни алоҳида ликопчага қўй. Патнисни тартибга сол. Бир пиёлада сув, қошиқ ва санчки қўй, – дедим. У айтганимдек қилиб патнисни қоровулга бериб келди. Қайтишда менинг олдимга келиб сўради:

– Нега ундай қилдингиз?

Мен дедим:

– Чунки таом бериш мол билан садақа қилишдир. Тартиб эса тўйғу билан садақа қилишдир. Биринчиси қоринни тўлдирса, иккинчиси қалбни тўлдирди. Биринчисидан қоровул ўзини биздан ортан таомга муҳтож тиланчидай ҳис қилади. Иккинчисидан эса ўзини яқин дўст, азиз меҳмонимиз ҳис қилади.

Мол бериш билан руҳ бериш ўртасида катта фарқ бор. Ана шу иккинчиси Аллоҳнинг наздида ҳам, фақирнинг наздида ҳам буюроқдир. Шунинг учун яхшилигини олижаноблик ва муҳаббатга ўранг, сарфлаш ва хорлашга эмас.

Абдулқодир ПОЛВОНОВ

ОБУНА - 2021!

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ» ГАЗЕТАСИГА
ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА!

Обуна
индекси 158

Неологизмлардан нега кўрқяпмиз?

Одатда янгиликлардан, янги инсонлар, янги қараш, янги маҳсулот ва ҳатто янги сўзлардан кўрқамиз. Бу табиий жараён, албатта. Аммо адаптация натижасида янгиликлар оддий ҳолга, кундалик ҳаётимизнинг бир қисмига айланади. Таққослаш учун Covid 19 кириб келган дастлабки кунлар ва бугунни қиёслаб кўрайлик. Қайсидир маънода биз коронавирусга ўргандик, ҳатто унга мослашдик ҳам. Ҳозир у ҳақидаги янгиликларни илк кунлардагидек даҳшатли даражада қабул қилмаяпмиз.

Ҳаётимизга кириб келаётган янгиликлардан бири бу – неологизмлардир. Нима учун-дир биз тил масаласига келганда, консерватор бўлишга ҳаракат қилиб, неологизмларни маҳаллийлаштироқчи бўламиз. Неологизмлар, яъни янги сўзларни ҳам оддий ҳолатдек қабул қилиш керак, менимча. Тўғри, бошида бироз ғалати эшитилиши мумкин, аммо вақт

ўтган сайин бу сўзлар ҳам луғатингизда ишлатиладиган сўзларга айланиб кетади.

Тилнинг софлигини неологизмлар бузмайди. Аксинча, нотўғри ва ўринсиз таржима қилинган атамаларгина тилимиз софлигига путур етказди. Маълумки, 90 йиллар бошида Атамашунолик кўмитаси ташкил этилиб, жуда кўп сўзлар ўзбекчалаштирилди, лекин халқ уни истезмолда қўлламагани учун бу ҳаракат ўзини оқламади. Яъни, автобусни кўпкурси, радиони овознигор, самолётни тайёра дейиш халққа маъқул келмади.

Бугунги кунда неологизмларнинг муқобил вариантга қарши эмасман, бироқ «ёпишмаган» таржимадан кўра, асл ҳолати сақланиб қолишини тўғри деб ҳисоблайман. Бундан ташқари ҳозир кўплаб янги сўзлар фантехника орқали ҳам кириб келмоқда ва уларни таржима қилиш мураккаб жараёнга айланыпти. Қолаверса, тилимиздаги сўзларнинг

аксари арабий-форсий сўзлар бўлгани учун таржимада айнан ўзбекча сўзлардан фойдаланиш қийин кечаяпти. Туркий халқлар орасида ўз тилининг софлигига алоҳида ургу берадиган давлат Туркия ҳисобланади. Аммо турк тилида ҳам етарлича неологизмлар мавжуд, фақат улар баъзи сўзларни фонетик (товуш) жиҳатдан ўзларига мослаб қабул қилишади. Шундай экан, неологизмларни арабча ёки форсчага ўйиргандан кўра, тўғридан-тўғри қабул қилиб, истезмолда кенг қўллаганимиз маъқул.

Тил ҳам тирик мавжудотга ўхшади. У ҳам бойиши, ўсиб бориши, замонга мослашиши жуда муҳим. Ҳатто ўз тилига жуда эҳтиёткор бўлган француз халқи ҳам халқлари неологизмларни қабул қилиб, луғатларга киритмоқда. Шундай экан, арабани қайта кашф этаман, деб халқ учун тушунарси расмий тил яратмайлик.

@allaevuzb

ЎЗБЕКИСТОН
«МИЛЛИЙ
ТИКЛАНИШ»
ДЕМОКРАТИК
ПАРТИЯСИНИНГ
ИЖТИМОЙ-СИЁСНИ
ГАЗЕТАСИ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:

Алишер ҚОДИРОВ – кенгаш раиси,
Акмал САИДОВ, Абдулазиз АККУЛОВ, Аброр ПЎЛАТОВ,
Амридин БЕРДИМУРОДОВ, Бахтиёр САЙФУЛЛАЕВ,
Илхом АБДУЛЛАЕВ, Минҳожиддин МИРЗО,
Нодир МУХТОРОВ, Отабек ЖИЯНБОВЕВ,
Озодбек НАЗАРБЕКОВ, Ортикали ҚОЗОҚОВ,
Феруза МУҲАМЕДЖАНОВА, Хуршид ДЎСТМУҲАММАД,
Шерзодхон ҚУДРАТХЎҲАЕВ, Шавкат ШАРИПОВ,
Шухратжон АХУНДЖАНОВ.

Бош муҳаррир:
Миродил АБДУРАҲМОНОВ

ТАХРИРИЯТ

МАНИЛИ:
Тошкент шаҳри,
Миробод тумани,
Буюк Турон кўчаси,
41-уй.
Газета тахририят
компьютер
марказида терилди
ва саҳифаланди.

Муаллифлар фикри
тахририят нуктаи
назаридан фарқ
қилиши мумкин.

Тахририятга келган хатлар доимий
эътиборимизда бўлиб, улар
муаллифларига қайтарилмайди.

Навбатчи муҳаррир:
Равшан МАҲМУДОВ
Навбатчи:
Вилоятхон ШОДИЕВА
Дизайн:
Мамуржон ҚУДРАТОВ

Электрон почта:
mtiklanish@bk.ru / mtiklanish@mail.ru

ТЕЛЕФОНЛАР:
Қабулхона (факс): (71) 232-12-03, +99897 755-10-11

Газета «SHARQ» нашриёти-матбаа акциядорлик компаниясида
чоп этилди.
Қорхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй

2008 йил 29 октябрда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот
агентлиги томонидан № 0223 рақами билан рўйхатдан ўтган.
Газета ҳафтанинг чоршанба куни чиқади.

Адади – 4109.
Газетанинг баҳоси келишилган нарҳда.
Қоғоз бичими: 350x587. Ҳажми: 4 босма табоқ
Буюртма – 216
Босишга тошпириш вақти 21.00.
Тошпирилди 4:20

ISSN 2010-7714

123456